

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

#USAID_
Взаємодія

АНТИКОРУПЦІЙНІ СТУДІЇ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА

КУРС

**СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ
І КОРУПЦІЯ**

2022/23

Ця програма стала можливою завдяки підтримці американського народу через Агентство Сполучених Штатів з міжнародного розвитку (USAID). Зміст цієї програми є виключною відповідальністю організації Грантоотримувача і необов'язково відображає погляди USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Контактна інформація:

Маргарита Чабанна
chabanna@ukma.edu.ua
Марія Мамедбекова
acrec.kma@gmail.com

Лектор курсу:

Світлана Оксамитна

Форма підсумкового контролю: індивідуальна дослідницька робота/проект

Усі письмові роботи надсилати на електронну адресу acrec.kma@gmail.com

Опис курсу:

Зміст курсу розкриває основні теоретичні засади та емпіричні результати дослідження взаємозв'язку соціальної нерівності і корупції у суспільстві. Передбачається знайомство зі змістом концептуальних положень, методами і результатами емпіричних досліджень причин і наслідків корупції, взаємозалежності між корупцією, соціальною нерівністю, зокрема економічною, освітньою, гендерною, суспільною довірою, інституційним устроєм суспільства та ефективністю урядування у розвинутих західних, незахідних та пострадянських суспільств.

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

№	Тема	Дата	Час проведення	Форма заняття	Час
1	Вступ до курсу. Загальний огляд тематики курсу. Основні концепти: корупція, соціальна нерівність	2 лютого (четвер)	18:00-19:20	Лекція	2 год.
2	Соціальна нерівність: поняття, типи, основні показники. Стан соціальної нерівності в Україні.	9 лютого (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
3	Корупція як соціальне явище та соціальна поведінка: суть, причини, наслідки.	16 лютого (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
4	Чи можна виміряти корупцію?	23 лютого (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
5	Соціальна нерівність і корупція: яка (взаємо)залежність?	9 березня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
6	"Пастка нерівності" за Е. Усланером: Нерівність – Недовіра – Корупція – Нерівність.	16 березня (четвер)	18:00 - 20:50	Семінар за методом "Сократів діалог"	4 год.
7	Корупція, довіра та ефективність держави.	6 квітня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
8	Історичні корені корупції: масова освіта, економічна нерівність і державна спроможність.	13 квітня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
9	Соціальна нерівність і здоров'я.	20 квітня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
10	Гендерний вимір корупції.	27 квітня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
11	Корупція і "замкнене коло середнього класу".	4 травня (четвер)	18:00 - 20:50		4 год.
12, 13	Презентації індивідуальних дослідницьких робіт.	11 травня (четвер)		іспит	

Веб-сайт курсу

Програма, анонси та навчальні матеріали будуть розміщені на веб-сайті ACREC: <https://acrec.org.ua/>

Оцінювання знань та вмінь студентів.

Шкала оцінювання знань:

Шкала	Оцінка за національною шкалою	Визначення
A 91-100	відмінно	Дуже високий рівень знань із незначними помилками
B 81-90	добре	Дуже добре; більше ніж середній рівень знань, але з деякими помилками
C 71-80	добре	Добре; загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок
D 66-70	задовільно	Задовільно; але із значними недоліками
E 60-65	задовільно	Достатньо; досягнуті мінімальні критерії
F 30-59	незадовільно	Незадовільно; потрібна деяка додаткова робота
F 0-29	незадовільно	Неприйнятно; потрібна значна додаткова робота

ФОРМАТ РОБОТИ ПІД ЧАС АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ:

Курс розрахований на 50 навчальних аудиторних годин і складається щотижневих занять по 4 години.

Підготовка до занять передбачає прочитання кожним студентом/студенткою джерел обов'язкової літератури, вибіркове знайомство з додатковою літературою, самостійний пошук даних/фактів/публікацій за тематикою семінару. Щотижневі заняття відбуваються у формі обговорення (за участю усіх присутніх студентів та викладачки) змісту теми на підставі прочитаної до заняття літератури та підготовлених презентацій і питань для обговорення. Виступи/презентації на заняттях мають містити не переказ змісту одного прочитаного джерела, а основні положення і узагальнення з усієї чи частини тематики, а також оцінку аргументації авторів статей/джерел, власні висновки, дискусійні моменти, питання для подальшого обговорення тощо.

КОРОТКИЙ ОПИС ПІДСУМКОВОЇ РОБОТИ:

Обсяг індивідуальної дослідницької роботи – 15–20 тис. знаків (з пробілами).

Дослідницька робота може бути написана і представлені індивідуально або колективно у складі не більше 2-х студентів/студенток. У разі колективного написання обсяг роботи збільшується пропорційно кількості авторів. Викладачка повинна чітко знати внесок кожного автора/авторки у написання і представлення роботи задля індивідуального оцінювання.

Зміст роботи має містити такі обов'язкові складові:

- ▷ короткий вступ з обов'язковим чітким формулюванням основного/основних дослідницьких питань;
- ▷ виклад основного матеріалу у вигляді тез/тверджень і їхньої обґрунтованої аргументації;
- ▷ стислі висновки;
- ▷ посилання на залучені для виконання роботи джерела.

Розподіл балів в межах курсу

Успішність оцінюється за максимальною кількістю балів – 100, які розподіляються таким чином:

- 👁️ Робота протягом семестру – **до 70 балів**, що включає:
  - ▷ участь у щотижневих семінарах з доповідями/презентаціями протягом семестру (до 45 балів, 3 по 15 балів максимум)
  - ▷ активність у щотижневих семінарах (доповнення, коментарі, участь у дискусії) (до 20 балів),
  - ▷ критичний аналіз виконання індивідуальної дослідницької роботи/проєкту колеґ(и) (до 5 балів).
- 👁️ Виконання індивідуальної дослідницької роботи/проєкту та її презентація (складання іспиту) – **до 30 балів**.

Отримання додаткових балів:

Курс не передбачає можливості будь-яких додаткових форм завдань для отримання додаткових балів, крім тих, що передбачає програма.

Правила листування ел.поштою:

Прохання надсилати електронні листи лише в таких випадках:

- 1) щодо призначення додаткової індивідуальної консультації;
- 2) повідомлення про відсутність на занятті та причини;
- 3) прохання надіслати ще раз анонси, зміни до програми, розкладу чи інші додаткові матеріали курсу. Питання щодо роз'яснення матеріалів курсу, процедур занять чи підсумкового контролю просимо вирішувати після занять або під час індивідуальних консультацій.

.....

.....

.....

ПЛАН КУРСУ

**Соціальна нерівність
і корупція**

ТЕМА 1. ВСТУП ДО КУРСУ

План

- Основні концепти: корупція як соціальне явище та соціальна поведінка, соціальна нерівність, соціальна довіра, соціальні інститути, ефективне урядування.
- Узгодження спільних інтересів і очікувань щодо тематики курсу.

ТЕМА 2.

СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ТИПИ, ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ. СТАН СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ В УКРАЇНІ.

План

- Надмірна (несправедлива) нерівність та її наслідки. Інституційні умови відтворення соціальної нерівності.
- Методи вимірювання економічної нерівності.
- Чи можемо довіряти індексу Джині як показнику глибини нерівності в Україні?
- Ідентифікація класів у сучасній соціології.
- Соціальні класи в Україні.
- Соціально-класова самоідентифікація населення країни.

Завдання

Знайти і обговорити дані/факти/публікації щодо глибини соціальної нерівності/бідності в Україні, звернути особливу увагу на величину індексу Джині та децильного коефіцієнта нерівності.

Література

- 👁 Гурієв С. Українська катастрофа: в країні немає значної групи людей, чії доходи зросли з 1989 року // <https://voxukraine.org/uk/sergei-guriev-speech-ua/>
- 👁 Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність // Економіка України. – 2014. – № 3. – С. 4-19. // http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_3_2.
- 👁 Лібанова Е.М. Надмірна соціально-економічна нерівність: головний виклик для українського суспільства // Вісник Національної академії наук України. – 2017. – № 5. // <http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn%202017/5/6.Libanova.pdf>
- 👁 Оксамитна С. Інституціональне середовище відтворення соціальної нерівності // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 4. – С. 4-25. // <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/5209>
- 👁 Солодько Ю., Оксамитна С. Динаміка соціально-класової самоідентифікації в Україні: зміни в структурі та дискурсі Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2021. Т. 4. – С. 3-17. // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21146/Dynamika_sotsialno-klasovoi_samoidentyfikatsii_v_Ukraini_zminy_v_strukturi_ta_dyskursi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Фоміна О.О., Гоголева Н.Ф. (2021) Нерівність доходів населення в Україні: особливості економічної поведінки домогосподарств // <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/714/700>

ЗМІ про нерівність в Україні:

- 👁 Нерівність доходів по-українськи: «гірше», ніж у Гондурасі, «краще», ніж у Швеції // <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2162366-nerivnist-dohodiv-poukrainski-girse-niz-u-gondurasi-krase-niz-u-svecii.html>
- 👁 Україна очолила рейтинг країн, де розрив між багатими і бідними найменший // <https://www.epravda.com.ua/news/2017/04/27/624325/>

Додаткова література

- 👁️ Оксамитна С., Симончук О. (Ред.) Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними міжнародної програми соціальних досліджень 2009–2019: колективна монографія. Київ : Інститут соціології НАН України; Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020. С. 7-26.
- 👁️ Оксамитна С. Міжгенераційна класова і освітня мобільність. – К., 2011. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4444/Oksamytna_Mizhheneratsiina_klasova_ta_osvitnia_mobilnist.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁️ Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах. Київ, 2018. <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/02/2018-Book-Simonchuk-ukr1.pdf>

ТЕМА 3. КОРУПЦІЯ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА СОЦІАЛЬНА ПОВЕДІНКА: СУТЬ, ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ.

План

- ⦿ Множинність причин і наслідків корупції за результатами емпіричних досліджень.
- ⦿ Чому корупція є соціальною проблемою?
- ⦿ Корупція з міждисциплінарного погляду: психологічні, культурні та соціальні пояснення.
- ⦿ Як розрізнати хабар і подарунок?

Література

- ⦿ Абель, П. Дослідження різної природи незаконних трансакцій в Україні // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – No 3. – С. 53. // <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2010-3/6.pdf>
- ⦿ Холмс Л. Коррупция. Очень краткое введение. 2021. Глава 1, Глава 2, Глава 4.
- ⦿ Enste, Dominik; Heldman, Christina (2017). Causes and consequences of corruption: An overview of empirical results // <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/157204/1/IW-Report-2017-02.pdf>
- ⦿ Jancsics, David. Interdisciplinary Perspectives on Corruption (2014) // https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1190&context=gc_pubs (Скорочена версія статті – Янчікс Д. Корупція з міждисциплінарної точки зору // <https://politykrytyka.org/2017/09/22/koruptsiya-z-mizhdistsiplinarnoyi-tochki-zoru/>)
- ⦿ Uslaner, E. (2008). Corruption, Inequality, and the Rule of Law Cambridge University Press. P. 6-17.
- ⦿ Dimant, E. and Tosato, G. (2017). Causes and Effects of Corruption: What Has Past Decade's Empirical Research Taught Us? A Survey. Journal of Economic Surveys Vol. 00, No. 0, pp. 1-22 // https://www.researchgate.net/publication/304113926_Causes_and_Effects_of_Corruption_What_has_Past_Decade%27s_Empirical_Research-Taught_Us_A_Survey

Додаткова література

- 👁 Костюченко Т. Повсякденні корупційні практики (2017) / Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики // http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11962/Stan_synhuliarnosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Сапелкін Ю. Корупція в Україні: сутність, умови існування, механізми протидії. (2016). Інститут соціології НАН України.
- 👁 Fisman, Ray and Miriam A. Golden (2017). Corruption: What Everyone Needs to Know. New York: Oxford University Press.
- 👁 7. Jancsics David. Corruption as Resource Transfer: An Interdisciplinary Synthesis // https://spa.sdsu.edu/documents/PAR_Corruption_as_Resource_Transfer-_An_Interdisciplinary_Synthesis.pdf
- 👁 4. Mungiu-Pippidi, A. The Good, the Bad and the Ugly: Controlling Corruption in the European Union, 2013 // <https://www.againstcorruption.eu/wp-content/uploads/2013/03/ANTICORRP-Policy-Paper-on-Lessons-Learnt-final.pdf>
- 👁 5. Treisman D. The causes of corruption: A cross-national study/D. Treisman // Journal of Public Economics.— 2000.— Vol. 76.— No. 3.— P. 399–457. [https://sci-hub.se/10.1016/S0047-2727\(99\)00092-4](https://sci-hub.se/10.1016/S0047-2727(99)00092-4)

ТЕМА 4. ЧИ МОЖНА ВИМІРЯТИ КОРУПЦІЮ?

Література

План

- ▶ Три покоління методів вимірювання корупції. Застосування соціологічних методів для вимірювання корупції та сприйняття корупції.
- ▶ Стан корупції в Україні: оцінки громадян, експертів, міжнародних організацій, результати соціологічних досліджень.
- ▶ Що і як вимірюємо?

Завдання

Знайти, подивитися і прокоментувати методологію/дані/результати досліджень щодо стану корупції в Україні.

Тільки як приклад:

- ▶ Індекс сприйняття корупції – 2022 // <https://cpi.ti-ukraine.org/>
- ▶ Результати опитування підприємців, експертів і населення «Корупція в Україні 2020: розуміння, сприйняття, поширеність» // https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Corruption_Survey_2020_Presentation_Info-Sapiens.pdf
- ▶ Звіт Київського Міжнародного Інституту Соціології «Стан корупції в Україні», 2015. http://kiis.com.ua/materials/pr/20161602_corruption/Corruption%20in%20Ukraine%202015%20UKR.pdf

Готуємо відповідь на питання:

Який з фактів корупції в Україні протягом останніх 1-2 років вразив вас найбільше?

- 👁 Про схвалення Методики стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні. НАЗК // <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/12.01-do-p.8.pdf>
- 👁 Стегній, О.Г. Феномен всеохоплюючої корумпованості в сучасному українському суспільстві. Український соціум, №1, 2012. // https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2012/01/7-22_no-1_vol-40_2012_UKR.pdf
- 👁 Холмс Л. Коррупция. Очень краткое введение. 2021. Глава 3, Глава 5.
- 👁 Стан корупції в Україні: висновки для Антикорупційної стратегії. 2020 р. НАЗК // <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/NAZK-Stan-koruptionsiyi-v-Ukrayini-vysnovky-dlya-Antykoruptsijnoyi-strategiyi.pdf>
- 👁 Стан корупції в Україні. Сприйняття, досвід, ставлення. USAID. 2021 // <https://engage.org.ua/stan-koruptionsii-v-ukraini-spryjniattia-dosvid-stavlennia/>
- 👁 Basna K. Income Inequality And The Level Of Corruption In Europe: Specific Of Post-Communist Countries. 2014 // <https://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Basna.pdf> Тут поки що перша частина (ст. 2-10) - три покоління методів вимірювання корупції. Переконайтеся, що ви розумієте суть цих методів.
- 👁 Heywood, P. M., & Rose, J. (2014). "Close but no Cigar": the measurement of corruption. Journal of Public Policy, 34(03), 507-529. <https://sci-hub.se/10.1017/s0143814x14000099>
- 👁 Index of Public Integrity (IPI) <https://integrity-index.org/>

- 👁 Malito D. Measuring Corruption Indicators and Indices (2014). https://www.researchgate.net/publication/273939061_Measuring_Corruption_Indicators_and_Indices#fullTextFileContent
- 👁 Радіємо за наших колег-науковців: https://biz.nv.ua/ukr/economics/ignobelivsku-premiyu-z-ekonomiki-otrimav-ukrajinec-novini-ukrajini-50182561.html?fbclid=IwAR0PdINnfl-8l15dzs80zvJU_Z6sDqa_eR2GVpEa5mASwukaDZjKftUbVA8
- 👁 https://zaxid.net/lvivskiy_naukovets_viyaviv_zvyazok_mizh_ozhirinnyam_politikiv_i_rivnem_koruptsiyi_n1525959
- 👁 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ecot.12272>
- 👁 Багато матеріалів на сайті U4 Anti-corruption resource centre // <https://www.u4.no/>

Додаткова література

- 👁 Сапелкін Ю. Корупція в Україні: сутність, умови існування, механізми протидії. (2016). Інститут соціології НАН України.
- 👁 Fisman, Ray and Miriam A. Golden (2017). Corruption: What Everyone Needs to Know. New York: Oxford University Press.
- 👁 User's Guide to Measuring Corruption and Anticorruption https://www.researchgate.net/publication/341025154_User%27s_Guide_to_Measuring_Corruption_and_Anticorruption

ТЕМА 5: СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ І КОРУПЦІЯ: ЯКА (ВЗАЄМО) ЗАЛЕЖНІСТЬ?

План

- ▶ Чи впливає корупція на нерівність та бідність?
- ▶ Порівняльні дослідження нерівності та корупції.
- ▶ Вплив корупції на економічне зростання.

Література

- ▶ Мазярчук, В., Федько І. Вплив корупції на економічне зростання (2016) // https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/10/FEAO_Corruption_Economy_A5_short_final.pdf
- ▶ Скільки коштує суспільству корупція. Аналітична записка. 2016 // https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/How-much-does-Corruption-Cost-Ukraine_Research-Paper.pdf
- ▶ Basna K. Income Inequality And The Level Of Corruption In Europe: Specific Of Post-Communist Countries between 1995 and 2014. *Communist and Post-Communist Studies* (2019) 52 (2): 93–104 <https://www.oecd.org/corruption/integrity-forum/academic-papers/Basna.pdf>
- ▶ Gupta, Sanjeev, Hamid R. Davoodi, and Rosa Alonso-Terme. 2002. Does Corruption Affect Income Inequality and Poverty? *Economics of Governance* 3(1):23-45 // https://www.researchgate.net/publication/24054187_Does_Corruption_Affect_Income_Inequality_and_Poverty

- ▶ Policardo, L., Sanchez Carrera, E. J., & Risso, W. A. (2019). Causality between income inequality and corruption in OECD countries. *World Development Perspectives*. doi:10.1016/j.wdp.2019.02.013 <https://sci-hub.se/10.1016/j.wdp.2019.02.013>
- ▶ You, Jong-Sung. Inequality and Corruption (2021). *The Oxford Handbook of the Quality of Government*. Chapter 16. P. 337-358.
- ▶ Zúñiga, N. Correlation between corruption and inequality // <https://www.u4.no/publications/correlation-between-corruption-and-inequality.pdf>

Додаткова література

- ▶ Україна. Корупція і економічне зростання. 2015. Міжнародний валютний фонд. (знайти в Інтернеті самостійно)
- ▶ Rothstein, B., Holmberg, S. (2014). Correlates of corruption. Working paper series https://qog.pol.gu.se/digitalAssets/1510/1510617_correlates-of-corruption.pdf
- ▶ You, Jong-sung and Sanjeev Khagram. 2005. "A Comparative Study of Inequality and Corruption," *American Sociological Review*, 70:136–157. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/000312240507000107>

ТЕМА 6: "ПАСТКА НЕРІВНОСТІ" ЗА Е. УСЛАНЕРОМ: НЕРІВНІСТЬ – НЕДОВІРА – КОРУПЦІЯ – НЕРІВНІСТЬ.

План

- ⦿ Крос-культурні особливості "пастки нерівності".
- ⦿ Перехід від радянського/соціалістичного устрою до "пастки нерівності", недовіри і корупції у постсоціалістичних країнах.

Література

- 👁 Uslaner, E. Corruption, Inequality, and the Rule of Law. Cambridge University Press 2008. P. 23-120.

Додаткова література

- 👁 Проценко В. Економіка страждань і несправедливості: як українці перетворилися на «ліву» націю // <https://voxukraine.org/uk/ekonomika-strazhdan-i-nespravedlivosti-yak-ukrayintsi-peretvorilisya-na-livu-natsiyu/>

ТЕМА 7: КОРУПЦІЯ, ДОВІРА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВИ.

Література

План

- ▶ Довіра як складова-посередник між нерівністю і корупцією.
- ▶ Чому довіра важлива для суспільства без корупції?
- ▶ Стан довіри в Україні. Україна – суспільство без довіри?

Завдання

Знайти і обговорити дані/факти/публікації щодо динаміки рівня суспільної довіри в Україні.

- 👁 Валле В. [2018]. Корупція. Занепад соціального капіталу. 8. Криза довіри.
- 👁 Головаха Євген. Соціальний цинізм і аномія в українському суспільстві: загальна динаміка і останні зміни / Є. Головаха // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. №1, 2014 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=A SP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ukrsoc_2014_1%281%29__6
- 👁 Меркулова Т.В., Дзюба Д.А. Анализ взаимосвязи межличностного доверия и социально-экономических показателей // Вісник Харківського національного університету. Серія "Економічна", випуск 92, 2017 // <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/view/9370/8883>
- 👁 Ротштейн Б. Коррупция и общественное доверие: почему рыба гниет с головы // <https://cyberleninka.ru/article/n/korruptsiya-i-obschestvennoe-doverie-pochemu-ryba-gniet-s-golovy/viewer>
- 👁 Проценко В. Економіка інтересів: як суспільство недовіри руйнує власні шанси на зміни // <https://voxukraine.org/uk/ekonomika-interesiv-yak-suspilstvo-nedoviri-rujnuje-vlasni-shansi-na-zmini/>
- 👁 Штомпка П. [2012]. Доверие – основа общества.
  - ▷ С. 115-149 Адресаты доверия, содержание доверия
  - ▷ С. 289-329 Культура доверия
  - ▷ С. 365-391 Доверие в демократии
- 👁 Kravtsova M., Oshchepkov A., Welzel C. Corruption and Social Values: Do Post-Materialists Justify Bribery? https://www.researchgate.net/publication/268082506_Corruption_and_Social_Values_Do_Post-Materialists_Justify_Bribery

У якості окремої додаткової літератури, але, за бажанням, можна розглядати, як основну, пропонуємо обирати окремі розділи з:

- 👁️ Общество без доверия. Институт социологии НАН Украины. 2014. // <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/obshhestvo-bez-doveriya.pdf>

Додаткова література

- 👁️ Проценко В. Приборкати «Левіафана», або Як змусити державу працювати. Продовження «Чому нації занепадають» // <https://voxukraine.org/longreads/why-nations-fail/index.html>
- 👁️ Проценко В. Прокляття «сильної руки»: чому українці не люблять капіталізм // <https://voxukraine.org/uk/proklyattya-silnoyi-ruki-chomu-ukrayintsi-ne-lyublyat-kapitalizm/>
- 👁️ Коррупция довлеет над постсоветским пространством. <https://iq.hse.ru/news/177666190.html>
- 👁️ Rothstein, B. The Quality of Government. (2011). Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective. The University of Chicago Press, Chicago
- 👁️ You, Jong-sung. 2015. Democracy, Inequality, and Corruption. New York: Cambridge University Press.

ТЕМА 8. ІСТОРИЧНІ КОРЕНІ КОРУПЦІЇ: МАСОВА ОСВІТА, ЕКОНОМІЧНА НЕРІВНІСТЬ І ДЕРЖАВНА СПРОМОЖНІСТЬ.

План

- 🕒 Зв'язок між рівнем освіти та рівнем корупції в історичній та порівняльній перспективі. Освітня нерівність в Україні.
- 🕒 (Не)корупційний доступ до усіх рівнів освіти?

Завдання

знайти, представити і обговорити дані/факти/публікації щодо стану корупції в освітній сфері України. Чи це впливає на соціальну нерівність і як саме?

Все про корупцію в освітній сфері <https://osvita.ua/news/topics/50727/>

Література

(вибирайте за зацікавленістю у тематиці).

- 👁 Uslander, E. The Historical Roots of Corruption. Mass Education, Economic Inequality, and State Capacity (2017). Cambridge University Press.
- 👁 Гендерні аспекти корупції у вищій освіті України. // <https://docplayer.net/142709672-G%27enderni-aspekti-korupciyi-u-vishchiiy-osviti-ukrayini.html>
- 👁 Корупційні ризики в медичній освіті https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/01/Koruptsiyni-riziki-v-medichniy-osviti-2019_Final-report_UKR.pdf
- 👁 Мельченко В.І. Корупція у вищих навчальних закладах (2021) // <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2021/1/8.pdf>
- 👁 Сидорчук О. Корупція у вишах: думки і погляди студентів (2015). Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. https://dif.org.ua/uploads/pdf/1435401343_3596.pdf
- 👁 Denisova-Schmidt, E, & Prytula, Y. (2017). Ukraine: Endemic higher education corruption. International Higher Education, 90:16–18. <https://ejournals.bc.edu/index.php/ihe/article/view/10000/8683>
- 👁 Heyneman S. Education and corruption (2004). International Journal of Educational Development 24(6) https://www.researchgate.net/publication/44838168_Education_and_Corruption
- 👁 Heyneman, Stephen P, Kathryn H Anderson, and Nazym Nuraliyeva (2007). The cost of corruption in higher education. Comparative Education Review, 52(1):1–25. https://www.researchgate.net/publication/44839339_The_Cost_of_Corruption_in_Higher_Education#fullTextFileContent
- 👁 Uslander, E. Inequality, Education and Corruption (2021). The Oxford Handbook of the Quality of Government. Chapter 20. P. 427-448.
- 👁 Окрема монографія Е.Усланера: Uslander, E. The Historical Roots of Corruption. Mass Education, Economic Inequality, and State Capacity (2017). Cambridge University Press.

Додаткова література

- 👁 Бідність та нерівні можливості дітей в Україні (2021). Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) <https://idss.org.ua/arhiv/FINAL-poverty-report-UA-web.pdf>
- 👁 Звіт за результатами соціологічного дослідження "Як ставляться до зовнішнього незалежного оцінювання його учасники". (2016). Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. <https://dif.org.ua/uploads/pdf/184407976587ca441131186.32222902.pdf>
- 👁 Нерівні можливості дітей в Україні: аналіз та рекомендації для політики // <https://www.idss.org.ua/monografii/nerivni%20mozhlivosti.pdf>
- 👁 Огляди ОЕСР на тему доброчесності в освіті: Україна 2017 / Переклад з англ. – Інститут розвитку освіти, – К.; Таксон, 2017. – 184 с. [http://iro.org.ua/uploads/OECDrev_ua_K+P293_out2_\(1\).pdf](http://iro.org.ua/uploads/OECDrev_ua_K+P293_out2_(1).pdf)
- 👁 Оксамитна С. Освітня нерівність в українському суспільстві: соціальні детермінанти освітніх переходів / С.Оксамитна, Л.Хоменко // Наукові записки НаУКМА, 2017. – Т. 196. Соціологічні науки. – С. 13-18. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12224/Oksamytna_Khomenko_Osvitnia_nerivnist.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁 Оксамитна, С. (2015) Тип школи та місце проживання як чинники диференціації результатів зовнішнього незалежного оцінювання. *Грані*, 5 (121), 46–52. <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/202>
- 👁 Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія : навч.-мет. посіб. – 2-ге вид., перероб. та доп. / К.А. Бабенко, Н.Г. Діденко, М.В. Кондрашова, С.Ж. Лазаренко, О.Г. Хрімлі, Н.І. Яковець. – К. : «МПЛеся», 2016. – 236 с.

ТЕМА 9. СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ І ЗДОРОВ'Я.

План

- ▶ (Не)корупційний доступ до медичного забезпечення.
- ▶ Корупція і неформальні платежі в сфері охорони здоров'я в Україні.

Завдання

Знайти, представити і обговорити дані/факти/публікації щодо стану корупції в сфері охорони здоров'я України. Як це впливає на соціальну нерівність?

Література

- 👁 Uslaner, E. The Historical Roots of Corruption. Білик О, Новікова О. Обґрунтування шляхів подолання корупції у сфері охорони здоров'я <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1008>
- 👁 Levenets, O., Stepurko, T., Polese, A., Pavlova, M., & Groot, W. (2019). Coping strategies of cancer patients in Ukraine. The International journal of health planning and management.
- 👁 Lewis, M. (2019). We Need to Measure and Address Corruption and Poor Governance in Health Systems: Comment on "We Need to Talk About Corruption in Health Systems". International journal of health policy and management, 8(10), 616. // https://www.researchgate.net/publication/335554461_We_Need_to_Measure_and_Address_Corruption_and_Poor_Governance_in_Health_Systems_Comment_on_We_Need_to_Talk_About_Corruption_in_Health_Systems
- 👁 Stepurko, T., Pavlova, M., Gryga, I., Murauskiene, L., & Groot, W. (2015). Informal payments for healthcare services in Lithuania and Ukraine. In Informal Economies in Post-Socialist Spaces (pp. 195-224). Palgrave Macmillan, London. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12210/Stepurko_Informal_Payments_for_Healthcare_Services_in_Lithuania_and_Ukraine.pdf?sequence=1
- 👁 Stepurko, T., Pavlova, M., & Groot, W. (2017). Informal payments in health care. In The Handbook of Business and Corruption: Cross-Sectoral Experiences (pp. 305-327). Emerald Publishing Limited. <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12209/Stepurko%20Pavlova%20Groot%20Informal%20payments%20Handbook%20of%20Business%20and%20Corruption.pdf?sequence=1>
- 👁 Stepurko T., Pavlova M., Gryga I., Groot W. (2013). HYPERLINK "javascript:void(0)" Informal payments for health care services—corruption or gratitude? A study on public attitudes, perceptions and opinions in six central and eastern european countries. Communist and Post-Communist Studies 46 (4), 419-431 // https://www.academia.edu/18329774/Informal_payments_for_health_care_services_Corruption_or_gratitude_A_study_on_public_attitudes_perceptions_and_opinions_in_six_Central_and_Eastern_European_countries
- 👁 Vian, T. (2008). Review of corruption in the health sector: theory, methods and interventions. Health policy and planning, 23(2), 83-94. https://www.researchgate.net/publication/5571463_Review_of_Corruption_in_the_Health_Sector_Theory_methods_and_interventions

Додаткова література

- 👁 Kankeu, H. T., & Ventelou, B. (2016). Socioeconomic inequalities in informal payments for health care: An assessment of the 'Robin Hood' hypothesis in 33 African countries. *Social Science & Medicine*, 151, 173-186.
- 👁 J Schipperges, M Pavlova, T Stepurko, P Vincke, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"Evidence on Corruption in Public Procurements in Healthcare and the Implications for Policy. *The Informal Economy in Global Perspective*, 293-317
- 👁 T Stepurko, M Pavlova, I Gryga, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"To pay or not to pay? A multicountry study on informal payments for health care services and consumers' perceptions. *Health Expectations* 18 (6), 2978-2993
- 👁 T Stepurko, M Pavlova, I Gryga, L Murauskiene, W Groot. HYPERLINK "javascript:void(0)"Informal payments for health care services: The case of Lithuania, Poland and Ukraine. *Journal of Eurasian Studies* 6 (1), 46-58

ТЕМА 10. ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР КОРУПЦІЇ.

План

- ▶ Вплив корупції на гендерну рівність/ нерівність.
- ▶ Гендерні відмінності у (не)корупційній поведінці.
- ▶ Гендерно зумовлені форми корупції.
- ▶ Гендерний вимір антикорупційної діяльності.

Література

- 👁 Корупція очима жінок і чоловіків. 2018. Програма розвитку ООН в Україні // https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/corruption_in_the_eyes_of_women_and_men.html
- 👁 Corruption in the Eyes of Women and Men (UNDP) https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/ETI/Gender_corruption_report%20EN.pdf
- 👁 Alexander A. Gender, Gender Equality, and Corruption: A Review of Theory and Evidence (2021) // The Oxford Handbook of the Quality of Government. Chapter 26. P. 559-579.
- 👁 Boehm F. Are men and women equally corrupt? (2015) <https://www.cmi.no/publications/5851-are-men-and-women-equally-corrupt>
- 👁 Gender and Corruption: Lessons from Laboratory Corruption Experiments (2011). European Journal of Development Research 23:59-71 https://www.researchgate.net/publication/46765771_Gender_and_Corruption_Lessons_from_Laboratory_Corruption_Experiments
- 👁 Rivas, F. An Experiment on Corruption and Gender. Bulletin of Economic Research 65: 1, 2013, p. 10-42. http://www.ugr.es/~teoriahe/RePEc/gra/wpaper/thepapers08_10.pdf
- 👁 Sung, H-E. Fairer Sex of Fairer System? Gender and Corruption Revisited Article in Social Forces · December 2003 82(2). P. 703-723 // https://www.researchgate.net/publication/233816917_Fairer_Sex_of_Fairer_System_Gender_and_Corruption_Revisited

ТЕМА 11. КОРУПЦІЯ І “ЗАМКНЕНЕ КОЛО СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ”.

План

- 👁️ Статуси, норми та цінності середнього класу, ставлення до корупційних моделей поведінки.
- 👁️ Чи існує обернений зв'язок між зростанням середнього класу і корупцією?

Література

- 👁️ Лібанова Е.М. (2002). Трансформаційні процеси, соціальна стратифікація і перспективи становлення середнього класу», Економіка і прогнозування. http://eip.org.ua/docs/EP_02_2_34_uk.pdf
- 👁️ Міщенко М.Д. (2019). Середній клас як об'єктивована ідеологема». Український соціум, №1 (68). <https://ukr-socium.org.ua/uk/archive/no-1-68-2019/serednij-klas-yak-ob-ektivovana-ideologema/>
- 👁️ Середній клас в Україні: уявлення і реалії. Центр Разумкова. Київ 2016. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf
  - ▷ Глава 2. Самовизначення і характеристики: Соціальний склад (стор. 44-47). Мотиви самовизначення (стор.47-54) Соціально-демографічні характеристики (Стор.55-63). Висновки (стор.67-68)
  - ▷ Глава 3. Людський капітал українського середнього класу та умови його відтворення
  - ▷ Глава 4. Соціальний капітал українського середнього класу. Висновки (стор.257 – 258)

- 👁️ Солодько Ю. В. Український середній клас у контексті замкненого кола соціальної нерівності і корупції / Солодько Ю. В. // Наукові записки НаУКМА. Соціологія. - 2020. - Т. 3. - С. 15-26. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18260/Solodko_Ukrainskyi_serednii_klas_u_konteksti_zamkneno_ho_kola.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁️ Loayza N., Rigolini J. & Llorente G. Do Middle Classes Bring Institutional Reforms? The World Bank Policy Research Working Paper. <http://documents.worldbank.org/curated/en/179301468151781297/Do-middle-classes-bring-institutional-reforms>
- 👁️ Maland D. Growth and the Middle Class. Democracy Journal from Spring 2011, No.20 <https://democracyjournal.org/magazine/20/growth-and-the-middle-class/>

Додаткова література

- 👁️ Солодько Ю., Оксамитна С. Динаміка соціально-класової самоідентифікації в Україні: зміни в структурі та дискурсі Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2021. Т. 4. – С. 3-17. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21146/Dynamika_sotsialno-klasovoi_samoidentyfikatsii_v_Ukraini_zminy_v_strukturi_ta_dyskursi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 👁️ Симончук Е.В. Средний класс: люди и статусы. Киев 2003.
- 👁️ Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства // Структурні виміри сучасного суспільства. Київ, 2006. – С. 209-243.

**ТЕМА 12, 13.
ПРЕЗЕНТАЦІЇ
ІНДИВІДУАЛЬНИХ
ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ/
ПРОЄКТІВ (ІСПИТ).**

.....

.....

.....

ВИКЛАДАЧКА КУРСУ

Оксамитна Світлана Миколаївна —

докторка соціологічних наук, професорка кафедри соціології Факультету соціальних наук та соціальних технологій Національного університету «Києво-Могилянська Академія», наукова співробітниця відділу соціальних структур Інституту соціології академії наук України. Членкиня Вченої Ради НаУКМА.

Контактна інформація: oksamyt@ukma.edu.ua

.....

.....

.....

#acrecstudy

Київ